

MONITOR JAPOŃSKI

PAŹDZIERNIK 2016

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na działania tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

PAŹDZIERNIK 2016

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

28 września: Premier Abe liczy na przełom w negocjacjach z Rosją.

Premier Japonii uważa, że bliskie relacje z prezydentem Putinem, problemy gospodarcze objętej sankcjami Rosji oraz obawy przed rosnącym znaczeniem Chin pomogą w osiągnięciu przełomu w negocjacjach dotyczących Kuryli Południowych. Pomimo tego, że zacieśnianie relacji z Moskwą może wywołać negatywną reakcję ze strony głównego sojusznika Japonii, Stanów Zjednoczonych premier Abe nie rezygnuje z ambitnego celu jakim jest uporządkowanie dwustronnych relacji. Japoński przywódca obiecał zakończenie "nienormalnej" sytuacji poprzez zwiększenie współpracy gospodarczej i energetycznej. W celu przyspieszenia negocjacji premier przedstawił ośmiopunktowy plan współpracy gospodarczej w regionie Syberii. Zdaniem części polityków z Partii Liberalno-Demokratycznej japoński rząd jest gotów zaprezentować nowe, ograniczone podejście do problemu poprzez rezygnację z części spornych terytoriów. Pogłoski te zostały szybko zdementowane przez sekretarza gabinetu Sugę Yoshihide, który nie przewiduje zmiany stanowiska.

1 października: Japonia i Indie podpiszą porozumienie o współpracy w zakresie energetyki jądrowej.

Japonia i Indie są bliskie podpisania traktatu o cywilnej współpracy nuklearnej. Umowa ma zostać sfinalizowana podczas nadchodzącej wizyty premiera Narendry Modiego w Japonii, zaplanowanej na listopad. Wstępny projekt współpracy w dziedzinie energetyki jądrowej został przygotowany w grudniu zeszłego roku. Rozmowy zostały jednak wstrzymane z powodu różnic technologicznych i prawnych. Japonia domaga się dodatkowych gwarancji o nierozprzestrzenianiu technologii jądrowej. Podpisanie traktatu to szansa wejścia na ogromny rynek dla japońsko-amerykańskich firm zajmujących się budową reaktorów nuklearnych.

WIZYTA PREZYDENTA FILIPIN W JAPONII

Najciekawszym wydarzeniem minionego miesiąca była oficjalna wizyta kontrowersyjnego prezydenta Filipin Rodrigo Duterte w Japonii. Wizyta wzbudziła wiele emocji z powodu konfliktowego nastawienia nowego przywódcy do współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, co postawiło pod znakiem zapytania przyszłość współpracy pomiędzy Japonią a Filipinami w zakresie bezpieczeństwa morskiego.

13 października: Japonia protestuje przeciwko nowym chińskim projektom wydobywania gazu.

Pomimo protestów ze strony japońskiej, chińskie spółki wydobywcze rozwijają działalność na spornych wodach Morza Wschodniochińskiego. Japonia oskarża Chiny o nierespektowanie porozumienia zawartego w 2008 roku. Porozumienie zobowiązuje do nawiązania współpracy wydobywczej na wodach, na których nie doszło do ostatecznego rozgraniczenia strefy wpływów. Rząd chiński nie uznaje linii delimitacji wód na Morzu Wschodniochińskim, która ma oddzielać japońskie i chińskie platformy wydobywcze. Zdaniem przedstawicieli chińskiego MSZ nowe instalacje znajdują się na wodach, które bez wątpliwości znajdują się w chińskiej strefie wpływów.

17 października: Japoński rząd nie rozważa wspólnego zarządzania spornymi terytoriami z Rosją.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Nikkei Shimbun premier Shinzō Abe rozważał propozycję ustanowienia wspólnej kontroli nad Kuryłami Południowymi. Przedstawiciel japońskiego MSZ zdementował te pogłoski oświadczając, że Japonia i Rosja nie prowadzą rozmów dotyczących wspólnego zarządzania spornymi wyspami. Zdaniem niektórych członków PLD pogłoski o wspólnym zarządzaniu terytoriami nie są realistyczne. Stanowisko japońskiego rządu pozostaje niezmiennie. Japonia podpisze traktat pokojowy z Rosją dopiero po rozwiązaniu problemu wszystkich spornych wysp.

18 października: Kolejne wizyty w świątyni Yasukuni.

Grupa 85 parlamentarzystów oraz dwóch ministrów w gabinecie premiera Abe odwiedziło kontrowersyjną świątynię Yasukuni w Tokio. Sam premier po raz kolejny nie złożył wizyty w świątyni i ograniczył się do wysłania symbolicznej darowizny ku czci poległych. Obecny premier odwiedził Yasukuni tylko raz w 2013 roku, co wywołało falę protestów ze strony Chin, Korei Południowej i Stanów Zjednoczonych.

21 października: Pożyczka dla rosyjskiego banku ma przyspieszyć rozmowy nad spornymi terytoriami.

Japoński Bank Współpracy Międzynarodowej pożyczy 39 milionów USD dla objętego sankcjami rosyjskiego banku Sberbank. Jeden z największych banków w Rosji ma zamiar przekazać pieniądze firmie zarządzającej portem Vostochny na Syberii. Pomimo tego, że pożyczka nie jest wysoka, Sberbank znajduje się na liście podmiotów objętych sankcjami przez Stany Zjednoczone i Unię Europejską. Japoński rząd respektuje te ograniczenia, lecz jest w stanie je ominąć korzystając z pożyczki denominowanej w Jenach, która nie znajduje się na liście zakazanych operacji. Wsparcie jest jednym z elementów ośmiopunktowego planu zacieśniania współpracy gospodarczej mającej na celu przyspieszenia rozmów dotyczących Kuryli Południowych.

26 października: Projekt przedłużenia kadencji premiera do dziewięciu lat.

Zgodnie z przewidywaniami rządząca Partia Liberalno-Demokratyczna zaproponowała wydłużenie dopuszczalnego czasu sprawowania rządów premiera do trzech trzyletnich kadencji z rządu. Projekt zmian ma umożliwić obecnemu premierowi Shinzō Abe pozostanie przy władzy aż do organizacji Igrzysk Olimpijskich w Tokio w 2020 r. Partia rządząca nie powinna mieć większych problemów ze zwiększeniem ilości kadencji, ponieważ ich liczba jest ograniczona głównie przez regulacje wewnątrzpartyjne. Partia Liberalno-Demokratyczna ograniczyła długość urzędowania premiera do dwóch kadencji w roku 1980. Czas trwania jednej kadencji został ograniczony do trzech lat w roku 2002. Projekt zmian musi uzyskać akceptację większości członków PLD oraz przywództwa partii przed nadchodzącą konwencją w marcu 2017 roku.

26 października: Japonia podpisuje umowy o współpracy gospodarczej i wojskowej z Filipinami.

Efektom oficjalnej wizyty prezydenta Filipin Rodrigo Duterte w Tokio było podpisanie szeregu umów dwustronnych, dotyczących zwiększenia bezpieczeństwa morskiego. Rząd Filipin otrzyma wsparcie w wysokości 210 milionów USD. Przywódcy obu państw potwierdzili chęć rozwijania współpracy ze Stanami Zjednoczonymi w sprawach budowy bezpieczeństwa regionalnego. Zapewnienia prezydenta Filipin dotyczące kontynuacji przyjaznych stosunków z Waszyngtonem uspokoiły przedstawicieli japońskiego rządu, którzy z zaniepokojeniem przyglądali się pogarszającym relacjom od objęcia urzędu przez Duterte w czerwcu tego roku. Prezydent Filipin wyraził chęć rozwijania współpracy w zakresie bezpieczeństwa zapoczątkowanej przez przekazanie japońskich samolotów i okrętów patrolowych dla filipińskiej armii.

28 października: Prezydent Rosji nie zgadza się na ustalenie limitu czasowego dla rozmów nad traktatem pokojowym.

Władimir Putin odrzucił możliwość przyjęcia harmonogramu negocjacji dotyczących podpisania traktatu pokojowego z Japonią. Jego zdaniem ustalanie limitów czasowych może być szkodliwe dla negocjacji. Podczas zaplanowanego na grdzień spotkania z premierem Shinzō Abe kwestia uregulowania dwustronnych relacji ma być jednym z głównych tematów rozmów. Japońskiemu premierowi bardzo zależy na postępie w negocjacjach dotyczących Kuryli Południowych. Prezydent Rosji stwierdził jednak, że nie jest w stanie stwierdzić kiedy dokładnie uda się rozwiązać konflikt terytorialny.

31 października: Wizyta prezydent Korei Południowej pod znakiem zapytania.

W związku ze skandalem korupcyjnym oraz oskarżeniami o handlowanie wpływami w rządzie prezydent Park Geun Hye, jej wizyta w Japonii zaplanowana na koniec roku może zostać odwołana. Wizyta miała stanowić przygotowanie do

trójstronnego szczytu Japonia-Chiny-Korea Południowa. Japoński Sekretarz Gabinetu Yoshihide Suga zapewnił, że odwołanie wizyty nie będzie miało wpływu na koordynację stanowisk przed szczytem. Przedstawiciele japońskich i koreańskich mediów obawiają się, że zamieszanie negatywnie odbije się na dwustronnym dialogu dotyczącym zagrożenia ze strony Korei Północnej.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

4 października: Asahi Group Holdings wykupi browary w Polsce, Czechach i na Słowacji.

Jeden z największych w Japonii producentów napojów ma przeznaczyć 4,37 mld euro na przejęcie należących do firmy SABMiller browarów w Polsce, Czechach, Słowacji, Węgrzech i Rumunii. Przejęcie nowych ośrodków produkcyjnych ma umocnić pozycję w Europie Wschodniej. Asahi działa już na europejskim rynku po przejęciu takich marek jak włoskie Peroni i czeskie Staropramen.

6 października: Koleją z Warszawy na Hokkaido?

W związku z obchodami 100-lecia uruchomienia Kolei Transsyberyjskiej japoński rząd wyraził chęć przedłużenia tej linii aż do wyspy Hokkaido. Głównym celem projektu ma być zwiększenie liczby turystów oraz ułatwienie importu produktów z Rosji i krajów europejskich. Projekt przewiduje ominięcie końcowej stacji we Władywostoku i budowę linii do Chabarowska, następnie przez Sachalin na wyspę Hokkaido po wybudowaniu podwodnego tunelu o długości czterdziestu kilometrów. Jeżeli inwestycja zostałaaby zrealizowana możliwe będzie uruchomienie połączenia kolejowego na trasie Londyn-Warszawa-Hokkaido. Nie wiadomo na ile pomysł jest realnym projektem a na ile kolejnym przyjaznym gestem związanym z ożywionym dialogiem na temat Terytoriów Północnych.

12 października: JETRO organizuje misję gospodarczą do Japonii.

Japońska Organizacja Handlu Zagranicznego zorganizuje misję gospodarczą do Tokio, w której skład wejdą przedstawiciele firm sektora IT z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, w tym z Polski. W misji weźmie udział dziesięć firm z Polski, Czech, Słowacji i Węgier. Polskę będą reprezentować przedstawiciele sześciu firm w tym Comarch S.A. Celem misji, która odbędzie się w dniach 23-29 października 2016 roku ma być promocja japońskich rozwiązań wśród inwestorów z Europy Środkowo-Wschodniej. Uczestnicy wezmą udział w największych targach IT w Japonii oraz spotkaniach networkingowych z dużymi firmami z sektora.

18 października: Kolejne rozmowy na temat polsko-japońskiej współpracy energetycznej.

Wiceminister energii Andrzej J. Piotrowski spotkał się z Yosuke Takagi, wiceministrem w Ministerstwie Gospodarki, Handlu i Przemysłu Japonii. Jego zdaniem Polska powinna skorzystać z japońskich zdobyczy technologicznych w sektorze energetyki jądrowej oraz technologii czystego węgla. Japonia może odegrać rolę partnera technologicznego dla kraju, który dopiero rozpoczyna inwestycje w energetykę jądrową. Polska delegacja odwiedziła największą japońską elektrownię jądrową Kashiwazaki-Kariwa o łącznej mocy ponad 8200 MWe oraz uzyskała informacje o najnowszych typach reaktorów produkowanych w Japonii. Obok współpracy przy budowie elektrowni jądrowych jednym z głównych obiektów zainteresowań polskiego sektora energetycznego jest technologia bloku gazowo-parowego ze zintegrowanym zgazowaniem paliwa IGCC (Integrated Gasification Combined Cycle), która pozwala na znaczne zwiększenie wydajności energetycznej i ekologicznej elektrociepłowni opartych na spalaniu węgla.

20 października: Toyota zainwestuje 650 milionów PLN w Polsce.

Japoński koncern samochodowy planuje przeniesienie części produkcji do Polski i rozbudowę dwóch fabryk w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach. W 2018 roku w Wałbrzychu ma ruszyć produkcja przekładni do napędów hybrydowych. Zdaniem Jacka Pawlaka, prezesa Toyota Motor Poland produkcja komponentów do samochodów hybrydowych w Polsce wynika z rosnącego popytu w Europie. Oprócz linii produkcyjnej, w Polsce zostaną uruchomione laboratoria prowadzące analizy materiałów wykorzystywanych w produkowanych komponentach. Firma zatrudni 100 nowych pracowników a do końca marca 2017 r. obie fabryki zostaną połączone pod nową nazwą Toyota Motor Manufacturing Poland.

25 października: Drugie Polsko-Japońskie Seminarium Czystego Węgla.

Podczas kolejnej odsłony seminarium poświęconemu technologii czystego węgla w Warszawie, przedstawiciele japońskiego rządu promowali własne rozwiązania technologiczne w tym sektorze. W związku z rosnącym wykorzystaniem węgla w sektorze energetycznym po zamknięciu reaktorów jądrowych, Japonia postawiła na rozwój badań i eksportu czystych technologii węglowych. Zdaniem Yoty Ono, zastępcy Komisarza ds. Międzynarodowych w Ministerstwie Gospodarki, Handlu i Przemysłu japońskie firmy energetyczne są zainteresowane wejściem na polski rynek. Jego zdaniem jeżeli Polska przyjąłaby rozwiązania technologiczne z zakresu IGCC to rząd w Tokio będzie usilnie wspierał ich rozwój. Polska energetyka oparta w większości na spalaniu węgla może stać się jednym z odbiorców tych rozwiązań technologicznych.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

15 października: JBIC ogranicza wsparcie dla firm wydobywczych.

Japoński Bank Współpracy Międzynarodowej, jedno z głównych źródeł wsparcia dla japońskiego sektora wydobywczego i energetycznego, ograniczy ilość pożyczek dla firm handlujących i wydobywających surowce naturalne. Pomimo ostatniego wzrostu cen ropy i węgla bank obawia się konieczności sfinansowania strat firm energetycznych, poniesionych w ostatnich dwóch latach w wyniku spadku cen. Bank rozwojowy wspiera inwestycje energetyczne na całym świecie o łącznej wartości przekraczającej 120 miliardów USD. Jako państwowa instytucja finansowa często wspiera inwestycje strategiczne, które nie mogły znaleźć prywatnych środków. Większa ostrożność przy udzielaniu pożyczek może być efektem nacisku na większą kontrolę wydatków w związku z rozbudowanym pakietem finansowym przyjętym przez premiera Abe.

24 października: Mitsubishi zainwestuje na europejskim rynku energetycznym.

Mitsubishi Corp planuje wykupienie części akcji ElectroRoute. Irlandzka firma założona w 2011 roku zajmuje się handlem energią oraz usługami sektora energetycznego w Unii Europejskiej. Do podstawowych obszarów zainteresowania firmy należą: zakup ziemi do produkcji energii, międzypaństwowe transfery energetyczne, handel zielonymi certyfikatami oraz wsparcie dla małych i średnich producentów energii. Mitsubishi planuje wykup 60% akcji firmy, które zostaną nabyte przez spółkę Diamond Generating Europe. Dzięki tej inwestycji Mitsubishi będzie mogło zdobyć know-how dotyczący zmian potrzeb energetycznych w krajach produkujących energię odnawialną. Zdobyta wiedza może okazać się niezwykle przydatna na japońskim rynku energetycznym, który przechodzi szereg zmian w związku z liberalizacją rynku oraz konieczności dywersyfikacji produkcji.

25 października: Toyota rozpocznie sprzedaż autobusów na ogniwa wodorowe.

Od początku przyszłego roku Toyota Motor Corp. rozpocznie sprzedaż autobusów zasilanych ogniwami wodorowymi (FC buses). Pojazdy, które niedawno przeszły testy bezpieczeństwa zostaną zakupione przez władze miasta Tokio. W związku z przygotowaniem do Igrzysk Olimpijskich w roku 2020 władze miasta planują zakup 100. takich pojazdów. Wykorzystanie nowych autobusów przy organizacji igrzysk jest elementem popularyzacji samochodów zasilanych ogniwami wodorowymi wśród japońskich odbiorców. Autobusy mogą pochwalić się praktycznie zerową emisją gazów cieplarnianych do atmosfery. FC buses są kolejnym produktem zasilanym ogniwami paliwowymi obok wprowadzonych nie dawno na rynek FCV Mirai.

KOMENTARZ

Jednym z ciekawszych wydarzeń minionego miesiąca była wizyta prezydenta Filipin w Tokio, której uważnie przyglądały się chińskie media. Spotkania pomiędzy przywódcami Japonii i Filipin są analizowane z perspektywy rozwijającej się współpracy wojskowej, wymierzonej w aktywność Pekinu na Morzu Południowochińskim. Obserwując antyamerykańskie nastawienie prezydenta Filipin, który jednocześnie deklarował chęć zbliżenia z Chinami, japoński rząd traktował rozmowy z dużą ostrożnością. Tuż przed przybyciem do Japonii prezydent Duterte odwiedził Pekin gdzie podpisał kontrakty gospodarcze o wartości kilku miliardów USD. Chęć zwiększenia współpracy gospodarczej z Chinami postawiła pod znakiem zapytania przyszłość japońsko-filipińskiego sojuszu dotyczącego ograniczenia działalności Chin na Morzu Południowochińskim. Przywódca Filipin zapewnił jednak, że wizyta w Chinach miała głównie charakter gospodarczy. Wizyta w Tokio wzbudziła wiele kontrowersji nie tylko za granicą, lecz również w samej Japonii. Część japońskich polityków wyrażała obawy dotyczące zachowania Prezydenta Filipin podczas planowanej audiencji na dworze cesarskim. Rodrigo Duterte jest znany z wielu kontrowersyjnych wypowiedzi i zachowań. Ostatecznie jednak spotkanie z Cesarzem Akihito zostało odwołane z powodu śmierci jego wuja księcia Mikasy.

Uregulowanie problemu spornych Terytoriów Północnych jest jedną z największych ambicji premiera Abe. O tym, że przywódca PLD jest w stanie dużo zaryzykować dla osiągnięcia tego celu mogą świadczyć próby ominięcia sankcji gospodarczych nałożonych na Rosję przez Stany Zjednoczone i Unię Europejską. Pomimo ambitnych obietnic dotyczących odzyskania wszystkich spornych wysp, znaczna część przedstawicieli japońskiego rządu nie spodziewa się całkowitego rozwiązania problemu. W trakcie negocjacji premier Abe będzie najprawdopodobniej skłonny do ograniczenia roszczeń terytorialnych. Trudno ocenić jak pomysł rezygnacji z części terytoriów zostałby odebrany przez japońską opinię publiczną. Temat budzi wiele skrajnych emocji o czym świadczy szybkie zdementowanie pogłosek o projekcie wspólnego zarządzania wyspami. Na nieszczęście dla premiera Abe komentarz prezydenta Władimira Putina odrzucający pomysł przyspieszenia rozmów może wskazywać na to, że Rosja będzie próbowała rozciągnąć negocjacje w czasie, w celu uzyskania jak największych korzyści gospodarczych oraz wykorzystania japońskiego poparcia do przełamania izolacji międzynarodowej.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

